

SØVÆRN

S

ORIENTERING

4

1996

Nyt fra Redaktøren

FLASH er forsvarrets »fod i døren« til TV-verdenen. Med det seneste medieforlig er FLASH alias FTV (Forsvaret TV) blevet styrket meget væsentligt, fordi alle landets lokal-tv stationer har fået lov til at danne netværk. Det betyder, at et magasin som FLASH kan programsættes på et fast tidspunkt i ugen og derved nå ud til næsten hele landet på en gang.

Hvorfor nu denne omtale af en af Søværnsorienterings hårde konkurrenter? Der er to grunde. For det første er det nødvendigt at samarbejde meget mere effektivt inden for forsvarrets udadrettede virksomhed (-er). Forsvarets Værnepligts- og Rekruttering, Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste, Forsvarets TV, Forsvarskommandoens P&I-sektion og Hjemmeværnets informationskonsulenttjeneste, samt Freds- og Konfliktforskningscentret (der jo ved sin oprettelse »åb« 50% af FOVs budget) har alle været igennem adskillige rationaliseringer. Alt det overskud, der skal til at samarbejde og koordinere er skåret væk, fordi det normalt ikke lykkes at argumentere godt nok for disse mere eller mindre frivillige aspekter. Man kunne sammenligne situationen med en eskadrille jetfly, hvor alle radioer var bortrationaliserede. Kun ved at gå meget tæt på de andre kan noget koordineres. For det andet er det FLASH-folkene, der senest har bekræftet det, vi skrev om i nr. 2/96 – at kun tre ud af 10 Taxachauffører vidste, at der var noget søværn tilbage på Holmen. FLASH siger, at kun EN ud af 10 unge mennesker ved, at søværnet ikke er nedlagt sammen med Holmen. Da denne observation stammer fra hovedstadsområdet med et befolkningsgrundlag på op imod 1,5 millioner mennesker, behøver man ikke flere forklaringer på søværnets besvær med at rekruttere til de karriereskabende uddannelser!

I mellemtiden kæmper SØVÆRNSORIENTERING og dens mere end 4000 potentielle forfattere fortrøstningsfuldt videre – på med vanten og fat pennen!

Sven Voxtorp

Nu tilfalder det naturligvis ikke nærværende redaktør at nedlægge eller sammenlægge en eller flere af de nævnte PR ansvarlige »agenturer«, men mon ikke en kraftig POST-KOLD-KRIGS reorganisering ville være på sin plads?

Redaktionen

Indholdsfortegnelse

Søværnets Taktik- og Våbenskole.....	1
VOLUNTAS EST VIA KOMMANDØR HENRIK WILHEM TURNSBERG IN MEMORIAM...	3
APIC/PIC/MAIN PIC/SAT PIC 1996.....	4
TRITON på ubådsjagt i den norske skærgård ..	7
Reddet på isen	9
Hvordan brænder en STANDARDFLEX egentlig?.....	10
Prøvedykning med TUMLEREN.....	14
Bevogtning og nærforsvar	16
De sidste værnepligtige ved Grønlands Kommando	19
Søværnets mærkedage	20
Behov for dykkerbehandling i kraftig stigning	22
Kommandohejsning i SØLØVEN	24

SØVÆRNS ORIENTERING

Udgiver: Søværnets operative Kommando i samarbejde med Søværnets Materielkommando og Grønlands Kommando

Adresse: Søværnets operative Kommando
att. SVN ORT
Postboks 483
8100 Århus C

Redaktion:

Ansvarshavende overfor medieansvarsloven:
Kommandør, Stabschef Erik Fage-Pedersen,
Søværnets operative Kommando

Ledende Redaktør: Orlogskaptajn Sven Voxtorp,
Søværnets operative Kommando

Telefon: 89 43 30 99 (omstilling)
89 43 30 56 (Red. Direkte)
Telefax: 89 43 31 41

Redaktør for Søværnets Materielkommandos område:
Kommandørkaptajn Hasse M. Lehmann,

Telefon:
31 54 13 13 (omstilling) 31 57 22 55 lokal 4061 (direkte)

Redaktør for Grønlands Kommandos område:
Kaptajnløjtnant K.H. Dahl,

Telefon: 00299 10111 lokal 247

Telefax: 00299 10112

Distribution:

Fuldmægtig F. Thorsø Nielsen,
Søværnets operative Kommando

Telefon: : 89 43 30 99 (omstilling) 89 43 31 12 (direkte)
Telefax: 89 43 31 41

Forsidebillede: Tidlig morgen i Århus havn –
STANAVFORCHAN på besøg.

NB! Lyseeffekterne i det store skyggeparti er led i kompositionen. (RED. foto)

Redaktionen forbeholder sig ret til at redigere det indsendte materiale.

Indholdet i bladet kan frit citeres med angivelse af kilde.
Billedmateriale dog kun efter aftale med Red.

Tryk & Layout: Kannike Tryk A/S, Århus

ISSN 0907-5038, oplag: 8000 eksemplarer

Søværnets Taktik- og Våbenskole – nu og i fremtiden

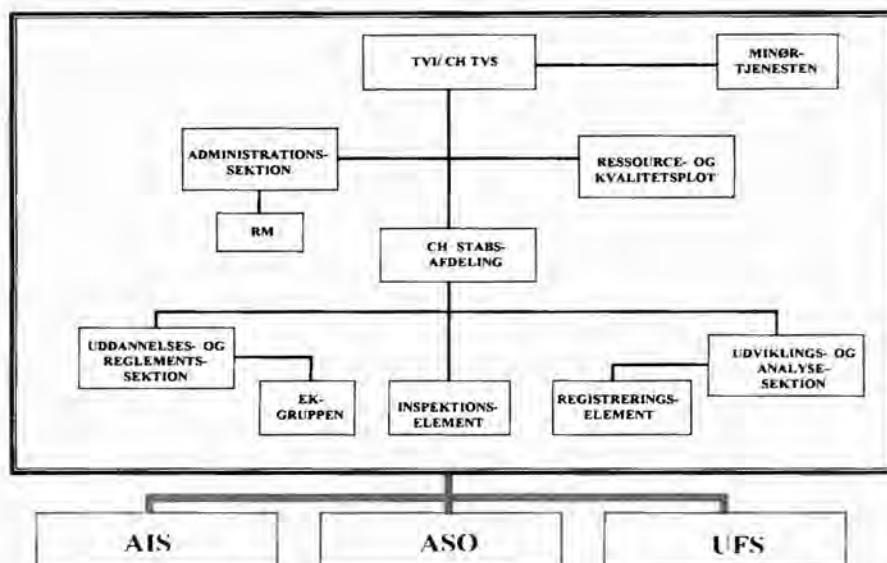
Søværnets Våbenskole og Søværnets Taktikskole var tidligere to selvstændige myndigheder med klart adskilte ansvarsområder. Fra 1. januar 1991 blev skolerne imidlertid sammenlagt til en myndighed med betegnelsen Søværnets Taktik- og Våbenskole, der således er relativ ny som samlet myndighed. Som det fremgår af det følgende, blev den oprindelige organisationsform hurtigt ændret radikalt ved den organisationsændring, der blev foretaget 1. januar 1996. Herudover arbejdes der med yderligere udvikling af organisationen, som vil blive implementeret i efteråret 1996.

Nuværende organisation

Søværnets Taktik- og Våbenskole (TVS) består af en stab med 5 underlagte kurser, eller »skoler« som det mere rigtigt kunne kaldes. Staben og de 5 »skoler« er i dag placeret fem forskellige steder og beskæftiger sammenlagt 202 medarbejdere, der er fordelt på følgende organisationsmæssige enheder:

Staben	(31 medarbejdere)
Artillerikursus Sjællands Odde (ASO)	(83 medarbejdere)
Kampinformationskursus (AIS)	(44 medarbejdere)
Kommunikationskursus (SIS)	(21 medarbejdere)
Undervandskursus (UVK)	(17 medarbejdere)
Fjernkendingskursus (FKS)	(6 medarbejdere)

Pr. 1. januar 1996 blev staben reduceret med i alt 15 normer til 31 medarbejdere. En sådan åreladning har ikke kunnet undgå at sætte sine spor, selvom reduktionen også har medført noget positivt. Af indly-

sende grunde har ambitionsniveauet måtte sænkes på områder, hvor det ikke skader katastrofalt meget. Men herudover har »chokket« givet anledning til en kærdkommen oprydning i gamle sagsområder, der måske havde overlevet sig selv, eller som søværnet uden alvorlige konsekvenser vil kunne undvære. Under alle omstændigheder har nedskæringen sat gang i en organisationsudvikling, der vil blive videreført i 1996.

De tre »københavnerskoler« sammenflytning vil indgå som et væsentligt element heri.

Bygning 24 bruges på nuværende tidspunkt alene af Signalskolen, der fortsat skal beholde sine aktiviteter på første og anden sal.

De to andre skoler vil blive huset i underetagen, der i løbet af det sidste år har gennemgået en ganske imponerende ombygning.

Det, der tidligere var den daværende Flådestation Københavns store værkstedsrum, fremstår nu som veldimensionerede undervisnings- og kontorlokaler, som i mange år fremover vil danne ramme om en forhåbentlig atmosfærefyldt arbejdsplads for medarbejdere og elever.

I forbindelse med skolernes sammenflytning er det hensigten at udskille Søværnets Minørtjeneste fra Undervandsvåbenkursus og henlægge tjenesten direkte under Søværnets Taktik- og Våbeninspektør, idet dens opgaver, der overvejende er af operativ karakter, ikke hører hjemme i den egentlige skolestruktur.

Minørtjenesten får til huse i bygning 37, der tidligere blev anvendt som »Sømineværksted«. Den nok så berømte »undervisningssamling« bli-

Planlagt organisationsudvikling

I løbet af juni 1996 vil Undervandsvåbenkursus, Kommunikationskursus og Fjernkendingskursus flytte sammen i »bygning 24« på Nyholm.

ver bevaret og opstillet i et nyindrettet, stort centralrum i bygning 37. Staben forbliver i bygning 18, der er bedre kendt under navnet Spante-loftsbygningen.

Der vil således med sammenflytningen på Nyholm være skabt en nær kontakt mellem en stor del af »skolerne«, idet kun Artillerikursus Sjællands Odde og Kampinformationskursus herefter ligger uden for Holmen.

LØBENDE TILPASNING
TVS SKAL BLANDT FORSVARETS SKOLER TILTRÆKKE AT VÆRE FØRENDE MED HENSYN TIL
- OPDATERING AF UDDANNELSESPLANER.
- RETTIDIG TILPASNING AF UDDANNELSES KONCEPT OG UDDANNELSESMATERIEL
- PERSONELUDVIKLING OG UDDANNELSE

Kompliceret sammenflytning

Selve sammenflytningen bliver kompliceret, fordi undervisningen naturligvis skal fortsætte i denne fase.

For ikke yderligere at komplicere situationen, vil de tre »skoler« derfor ikke blive berørt af nogen form for »manifesteret organisationsændring« i perioden omkring indflytningen i de nye lokaliteter.

Imidlertid er den planlægningsmæssige organisationsudvikling allerede i fuld gang og forventes implementeret i slutningen af 1996, hvor et passende tidspunkt kunne være sammenfaldende med planlagte chefskifter på såvel Undervandsvåbenkursus som Kommunikationskursus ultimo 1996.

Organisationsændringen bliver nok så omfattende, og vil i nær fremtid blive forelagt til forhandling i Taktik- og Våbenskolens forhandlingsforum for bemanning og organisation (FORTAVS).

En mulig ny organisation kunne se ud som vist herunder. (Kun de væsentlige, mulige ændringer er nævnt.):

Staben:

Pr 1. september 1996 er Taktik- og Våbenskolen pålagt ansvaret som regnskabsførende myndighed for Søværnets Grundskole, Søværnets Officersskole, Sundets Marinedistrikt, Søværnets Teknikskole samt

for Artillerikursus Sjællands Odde. Dette forhold medfører en udvidelse af organisationen med et »RM-element«, der omfatter 6 personer. Elementet vil få kontorer i den gamle Færrikskole og blive indplaceret i Administrationssektionen.

Staben, der omdannes i overensstemmelse med ovenstående organisationsprincip, vil yderligere af nyskabelser få tilført et element med benævnelsen; »Ressource- og kvalitetsplot«.

Dette element får til opgave sammen med skolechefen/inspektøren at udvikle og drive styringsværktøjer, der skal kunne anvendes i et tovejs system, der binder stab og de underlagte kurser sammen i et koordineret system af værktøjer, der i samme sprog dækker behovet hos alle de underlagte institutioner.

Som tidligere anført, lægges Minør-tjenesten direkte under Inspektøren med den begrundelse, at tjenestens opgaver overvejende er af operativ art og kun har lidt med uddannelsesområdet at gøre.

SUCCESKRITERIUM FOR TVS BRUGERE
75 % AF BRUGERNE AF TVS UDDANNELSER SKAL OPLEVE PRODUKTET SOM RELEVANT, TILPASSET OG TILSTRÆKKELIGT DÆKKENDE.

Artillerikursus Sjællands Odde og Kampinformationskursus

Ved de to uddannelsessteder er der iværksat nogle organisationsmæssige ændringer på en prøve, der længe har været ønsket.

Disse ændringer vil blive implementeret i den nye samlede organisation i den udstrækning afprøvningen måtte tale herfor.

Undervandsvåbenkursus, Kommunikationskursus og Fjenkendingskursus

Når de tre »skoler« har overstået indflytningen i de nye faciliteter, vil en sammenlægning blive gennemført, og en stilling som kommandør-kaptajn fra staben vil blive anvendt

til chefsstillingen ved den nye »skole« med forkortelsen UFS.

Organisationen for den nye »skole« er ikke endeligt fastlagt, men det står klart at uddannelsesplanlægningen og støttefunktionerne (UMAK-funktionerne) for alle aktiviteter vil blive samlet under et.

Ligeledes vil den nye organisation afspejle udviklingen i retning af, at søværnets specialister i fremtiden skal findes i gruppen af mellemledere.

Langsigtede mål for Taktik- og Våbenskolen

I forbindelse med omlægningerne er det fundet nødvendigt at udstikke nogle langsigtede mål for virksomheden. Disse mål vil blive forelagt alle medarbejderne og derefter udgives som den erklærede målsætning.

TVS LANGSIGTEDE MÅL
FRA 1996 SKAL TVS VÆRE BLANDT DE FØRENDE SKOLER I FORSVARET MED HENSYN TIL UDVIKLING OG ANVENDELSE AF STYRINGSVÆRKTØJER FOR:
PROMAFVIKLING: TID, ØKONOMI OG KVALITET
REGISTRERING AF: MATERIELSTATUS, UDDANNELSES- OG BEMANDINGS-MÅNGER OG BEREDSKAB

Kvalitetsmålinger

Endelig skal det nævnes, at der arbejdes med introduktion af en ny form for kvalitetsmåling, der skal afspejle såvel »skolernes« pædagogiske niveau som relevansen af det, der uddannes til.

I første omgang vil en simpel model blive anvendt, idet der kun måles på elever og brugere ud fra nogle særligt udarbejdede succes kriterier.

Som en nyskabelse vil der i den nye organisation blive indbygget en række stillinger, som direkte er udformet som karrierejob for officerer.

Af sådanne kan blandt andet nævnes;

- næstkommanderendestillingerne ved de tre kurser,
- jobbet som leder af stabens Ressource- og kvalitetsplot samt
- chef for staben.

Herudover vil mange andre stillinger kunne indpasses i et beskre-

vet karriereforløb.

Der kan i den forbindelse peges på en række M321 stillinger ved skolerne, hvor 2., 3. og 4. Eskadre i perioder på et til to år frigiver officerer til sektionschefstjeneste i de »spidse« uddannelsesender.

TVS SUCCESKRITERIUM FOR ELEVER

60 % AF ELEVERNE DER AFGÅR FRA EN TVS UDDANNELSE SKAL HAVE OPLEVET UDDANNELSEN SOM VELTILRETTET OG UKOMPLICERET

75 % AF ELEVERNE SKAL HERUDOVER HAVE TROEN PÅ AT KUNNE BESTRIDE ET KOMMENDE RELEVANT JOB PÅ EN SIKKER MÅDE.

Afslutning

Som det fremgår af ovenstående bliver 1996 og de følgende år skelsættende for Taktik- og Våbenskolens udvikling.

Omstillingerne vil først og fremmest stille store krav til medarbejderne. Ligeledes vil der under en sådan omlægning blive stillet store krav til ledelsen i arbejdet med at opfange og anvende de mange signaler og ideer, der vil komme fra de ansatte. En ting er dog givet – det organisationsmæssige slutprodukt, der bliver skabt igennem de fælles anstrengelser, skal kunne holde i mange år.

Ingen vil nemlig med nogen rimelighed kunne forlange flere, nye omlægninger i en meget lang tid fremover.

Taktik- og Våbeninspektøren

VOLUNTAS EST VIA KOMMANDØR HENRIK WILHEM TURSBURG IN MEMORIAM

Under ovennævnte navn oprettede civilingeniør H.V. Tursburg i 1970 et legat, som i henhold til fundatsens §2 af bestyrelsen for Søofficersforeningen kan uddeles til en menig eller befalingsmand af søværnet som har enten:

- Vist fremragende konduite
- givet forslag til forøgelse af søværnets kampbevne
- udviklet betydende strategiske nyskabelser eller afhandlinger eller
- har udviklet forslag til værdifulde tekniske forbedringer af søværnets skibe.

Legatet uddeles på kommandørens fødselsdag den 26 april og en legatportion er på 1.000 kr. Hvis legatet ikke har været uddelt året i forvejen kan bestyrelsen, hvis det er muligt uddele 2 portioner til følgende år. Dette er muligt i år.

Chefen for Forsvarets Materielkommando, kontreadmiral Niels Mejdal, har i år indstillet orlogskaptajn William Lerche til at modtage legatet med følgende begrundelse:

- Orlogskaptajn William Lerche indstilles som legatmodtager på basis af en indsats, der gennem udvikling af en innovativ minerydningsladning har bidraget til en værdifuld forøgelse af søværnets kampbevne og teknisk forbedring af minerydningspotentialet.
- Orlogskaptajn William Lerche er idémanden bag dette projekt, og han har i en længere årrække selvstændigt og kreativt forestået udvikling af det unikke DAMDIC system.
- Slutproduktet er beskrevet i vedlagte brochure og er under levering til søværnet og den australske marine samt under overvejelser i adskillige andre udenlandske mariner.
- Produktionsrettighederne er på basis af en licensaftale overdraget til en dansk virksomhed, der netop har opnået en eksportordre på ca. 25 mill. kr. Heraf tilfalder et millionbeløb søværnet som licensindtægt.
- Orlogskaptajnens personlige engagement, viljestyrke og tro på ideen – ofte under vanskelige modgangsperioder og med begrænset støtte – gør ham til en værdig legatmodtager fra VOLUNTAS EST VIA.

Formanden for søofficersforeningen, kommandør Viggo Hansen, udtalte derefter med stor højtidelighed følgende:

Bestyrelsen har med glæde modtaget denne indstilling og har enstemmigt bifaldet denne.

Det er mig derfor en stor glæde, at jeg på bestyrelsens vegne kan overrække legatet til dig, William Lerche.

(SMK)

APIC/PIC/MAIN PIC/SAT PIC 1996

Større øvelser har, specielt siden den »Kolde Krigs« bortskaffelse, indeholdt et vigtigt element kaldet PI (= Public Information/Public Affairs eller på dansk, pressetjeneste). Der investeres flere og flere midler i funktionen PI - både i form af penge, særligt indkaldt personel og anstrengelser for at tilrettelægge øvelserne på en sådan måde, at en så stor del af pressens repræsentanter kan observere så mange elementer som muligt. Formålet er at informere befolkningerne i de berørte lande om øvelser, der dels tjener til at stabilisere forholdet mellem tidligere modstandere og dels til at træne forskellige styrker til fælles indsats i ustabile områder.

Her er en redegørelse for den hidtil største indsats på området i dansk forsvar.

COLD GROUSE 95 og COOPERATIVE JAGUAR 95

1995 bragte to store øvelser med international presseindsats i form af et APIC (allieret presse informations center) og et PIC (presse informations center) Forskellen er, at en øvelse for Partnerskab for Fred (PfP)- og NATO-lande jo ikke kan have et allieret center. Det var øvelserne COLD GROUSE 95 og COOPERATIVE JAGUAR 95, der begrundede oprettelse af to pressecentre næsten samtidigt. Det første var et »Allied Press Information Centre« i Vordingborg, som dækkede Allied Rapid Reaction Corps' Multinational Division (Central), der sammen med andre formationer, bl.a. Den Danske Internationale Brigade (DIB), øvede sig på Sjælland. Den anden øvelse omfattede under JAGUAR-navnet tre parallelt løbende dele af den samme øvelse under NATO/PfP's koordinering; en for hærdelegation i Oksbøl, en for flyvevåben i Karup og den også fra SØVÆRNSORIENTERING kendte maritime del af øvelsen, der startede med en uge på Flådestation Frederikshavn og fortsatte med en uges sejlads i danske farvande med deltagelse af skibe og fly fra PfP-landene i Østersøregionen og NATO.

Til denne øvelse var der oprettet et centralt pressecenter med tre satellit pressecentre i henholdsvis Oksbøl, Karup, Frederikshavn og sporadisk i Århus.

»State-of-the-art« computer set-up

Hele systemet var støttet af det mest avancerede computer udstyr der endnu er set i danske pressecentre. Alle skulle kunne samarbejde på nær- og fjern-net i de i alt 12 centre. Det store antal fremkom ved at medregne og koordinere øvelsernes besøgstjenesteorganisation der i daglig tale går under navnet Visitors- and Observers Bureau (VOB).

COMBALTAP har udgivet en øvelsesrapport, der indeholder mange gode forslag til en bedre gennemførelse af fremtidige øvelser - også for så vidt angår pressetjenesten.

»In the SPIRIT OF PfP«

Ved årets begyndelse kunne man udpege en øvelse, der krævede et pressecenter. BALTIC CIRCLE 96 kunne på mange måder sammenlignes med COOPERATIVE JAGUAR 95, bortset fra at den udelukkende

gennemføres ved et dansk initiativ »in the SPIRIT OF PfP«. Det drejede sig kort fortalt om en øvelse med tre afdelinger, der kun havde tidsperioden, værtslandet, Visitors and observer bureau og pressecentret fælles. Men skæbnen ville, at man i NATO, havde besluttet sig til at programsætte en NATO/PfP-øvelse ind i Østersøen - med stort set de samme øvelsesdeltagere, som den maritime del af BALTIC CIRCLE 96 måtte forudses at få.

I den gode samarbejds ånd tog det dog ikke mange samtaler at erstatte den nationale PfP-inspirerede øvelse med den lidt større anlagte NATO/PfP-øvelse, der har fået navnet COOPERATIVE VENTURE 96. Men nu var så spørgsmålet, om man kunne gennemføre pressetjenesten uden at blande tingene sammen. Ihukommende anbefalingerne fra de sidste øvelser skulle så meget som muligt samles under en hat. Hovedargumentet er, at der kun er en presse eller bedre en medie-verden. Hvis man forsøger at tale til denne, i al dens mangfoldighed, med flere »tunger«, vil der uvægerligt opstå forvirring og fejl, selv om det blot drejer sig om de forskellige formuleringer, der nødvendigvis vil komme ud af en ukoordineret indsats.

De to eller mere præcist tre øvelser får nu et hovedpressecenter, hvor styringen foretages af et internationalt eksperthold med ansvar overfor øvelsesledelsen. Centrets bemanding kommer i en enkelt kort periode op på 76 personer.

Fleksibelt management princip

Management princippet er helt nyt, men kan ikke betegnes som uprøvet, da de sidste mange samlinger af erfaringer fra APIC-deltagere altid har indeholdt kritik af en undladelse

af netop de aspekter, som nu indføres:

- **Information, præcis og i god tid,**
- **tidlig udpegning af deltagere og**
- **medindflydelse i planlægningen.**

I de fleste stabe kender man naturligvis det anvendte management princip, men oftest fra den modsatte synsvinkel og næppe så intenst, med mindre det da drejer sig om krigsindsats eller større katastrofer, hvor begivenheder ligefrem tvinger folk til at arbejde som en familie, hvor hvert medlem af sig selv dækker for resten.

I den aktuelle situation er det imidlertid nødvendigt at sammensætte hovedpressecentret på en anden måde end ved den normale tilkommandering. Projektofficeren må forklare, indhente kommentarer, forslag og endda opfordre til indsats på et meget tidligt tidspunkt, hvis en så kompliceret og »fejlfri« operation skal gennemføres på så kort tid.

Fejlfri! - er kravet

Man må nemlig huske at kravet til pressetjeneste altså i dette tilfælde hovedpressecentret og derfra koordinerede presseelementer under øvelsen er, at der ingen fejl må ske. **En lille fejloplysning** kan ødelægge hele indsatsen i medierne og give en stor og positiv omtale negativ virkning. I virkeligheden betyder dette, at pressecentrets folk ikke er på øvelse, fordi det de laver ikke kan gøres om - det skal være rigtigt første gang!

Det nye princip bygger på en sammenblanding af projektorganisation og en stabsorganisation med de sædvanlige »kasser«. Det har altid vist sig, at kun meget trænede personer med en egentlig forudgående specialuddannelse i veldefinerede job kan gå ind i en funktion som et pressecenter med øjeblikkelig succes. Derfor igangsættes en række længerevarende »projekter«, der »ruller« igennem den funktionsopdelte organisation med de forskellige sektioner, som sørger for den daglige drift, check og koordinering medens pressecentret er operativt. Projekterne består af en lang række grupper sammensat af en eller flere perso-

ner, der har valgt at beskæftige sig med et eller flere bestemte medie gennem hele perioden. Man kunne også anskueliggøre det ved at kalde projektgrupperne »forbindelsesgrupper« til de enkelte medier eller samling af medier. Der er så mange grupper at alle betydende medier dækkes i ind- og udland.

Kun på denne måde kan man sikre sig, at alle »interessante« medier er kendt. Projektgrupperne studerer de fremherskende trends i mediet og så vidt muligt også målgrupper, mediet henvender sig mest til, finder og laver aftaler med de toneangivende journalister og redaktører i de individuelle medier, laver lister

over de gældende deadlines og planlægningsterminer kendt ved centerstart.

Sidst, men måske vigtigst vil medierne kende alle øvelsens interessante mediebegivenheder på et tidligt tidspunkt. Man vil på denne måde kunne undgå det meste af den evige »jagt« på journalister til øvelsens forskellige arrangementer - til gavn for medierne og øvelsens formålsopfyldelse.

Det hele belyses i et foredrag udarbejdet på MICROSOFT »POWER-POINT«. Nedenfor bringes et par af de mere vigtige plancher.

Når SØVÆRNSORIENTERING har valgt at bringe information om

RELATIONER MELLEML PI-FUNKTIONERNE

“PI-participation”

For at opnå øvelsernes formål er det nødvendigt at have alle nationer og formationer repræsenteret i pressecentrene. **Udpegning** af personel og **allokering** af de nødvendige midler må ske tidligt, hvis det skal lykkes at få budskabet ud til befolkningerne.

Planer for hvordan **transport og underbringelse** af forskellige landes medierepræsentanter skal arrangeres, og hvem der skal betale, må færdiggøres inden de endelige og/eller særlige invitationer udsendes. **Der skal med andre ord sættes midler af til denne funktion.**

De to øvelser hovedpressecentre vil blive **integreret, dels for at kunne tale med en mund til medierne, som jo ikke deler sig op i to lejre, fordi vi har to forskellige øvelser på en gang.** - Dels fordi man på den måde kan udnytte den samme administration, host-nation-support, internationale ekspertise og fælles nationale representation i PI-centrene)

PI-CENTER MANAGEMENT PRINCIPPER

DET VIGTIGSTE PRINCIP KAN BEDST KALDES: FAMILY

DETTE BETYDER SIMPELTHEN, AT ALLE MEDLEMMER AF CENTRET'S BEMANDING FØLER SIG ANSVARLIG FOR AT ALLE OPGAVER, INDKOMMENDE OPKALD OG LØFTER UDFØRES, BESVARES ELLER INDFRIES - OGSÅ SELV OM DEN FORMELT ANSVARLIGE IKKE ER I NÆRHEDEN. ALLE VED, AT EN UNDLADELSE HERAF KAN UDLØSE LIGE NETOP DEN FEJL, DER KAN VÆLTE HELE ET ELLERS POSITIVT MEDIE-BILLEDE..

NÆSTE PRINCIP: FOKUS PÅ DET ENKELTE MEDIE

I ET STORT, INTEGRERET PI-CENTER ER DET MULIGT ALLEREDE TIDLIGT I FORBEREDELSES FASEN AT FOKUSERE PÅ DE INDIVIDUELLE MEDIER. SMÅ PROJEKTGRUPPER VIL FÅ TIL OPGAVE AT STUDERE ET ELLER FLERE MEDIER FRA PRIMO JUNI 96. OBSERVERE TRENDS OG LÆGGE MÆRKE TIL DE TONEANGIVENDE JOURNALISTER OG REDAKTØRER. ENDELIG SKAL PROJEKTGRUPPERNE INFORMERE OM DE TILBUD, DER GIVES PRESSEN OG OM MULIGT INDGÅ AFTALER OM TIDSPUNKTER FOR MEDIERNES BESØG VED ØVELSEN, INTERVIEV MED HVEM O.A.

TREDJE PRINCIP: KOORDINERING OG DEBAT

DET ER KLART, AT DET AT SKABE DEN RIGTIGE MEDIE OMTALE AF 2 (3) FORSK. ØVELSER OG 3 VÆRN, NATO/PFP OG PFP NATIONAL SPIRIT PÅ SAMME TID, HAR EN MEGET KOMPLEKS SAMLING AF MÅLSÆTNINGER, POLITIKKER OG PRAKTISKE OPGAVER INDBYGGET. PERSONELLETS FORSKELLIGE OPRINDELSE OG BAGGRUND ER OGSÅ MED TIL AT ILLUSTRERE BEHOVET FOR EN TIDLIG KOORDINERING. ET NYHEDSBREV UDSENDT TIL ALLE DESIGNEREDE DELTAGERE VIL DANNE FORUM FOR DEN NØDVENDIGE UDVEKSLING AF INFO, SAMT DEBAT.

denne funktion allerede på dette tidspunkt, er der selvfølgelig bestemte grunde herfor. For det første er det vigtigt at de budskaber der kommer fra øvelsen bliver bragt videre til den del af befolkningen, som i spørgsmål om Flådens og søværnets anliggender spørger vore læsere tilråds inden en fast mening derom dannes. (Meningsdannelsen) Hertil behøves langvarig påvirkning og gødning af jorden.

For det andet er det vigtigt, at den del af søværnets personel, det være sig tjenstgørende eller folk af reserven, får lejlighed til at deltage aktivt i arbejdet for synliggøre forsvaret og specielt naturligvis søværnet. (Se Nyt fra Redaktøren)

Hvis nogen blandt læserne derfor skulle have relevante forslag om gennemførelse af øvelsen (PI-mæssigt), tid til at deltage og/eller lyst til at lade sig indrullere som

designeret til pressetjeneste, som ovenfor skitseret - så er der stort behov herfor.

Redaktøren modtager gerne henvendelserne.

Sven Voxtorp
(Forsvarskommandoens konsulent
indenfor planlægning og drift af
treværns pressecentre
under øvelser)

Original "Bancroft"

Leverandør til US NAVY

Uniformskasketter, caps og T-shirts med tekst og logo i direkte broderi, 25 valgfrie farver - gratis broderi ved min. 50 enheder. Navy Watch Caps i dobbelt strik, Ørken- og skovcamouflage-caps m.m.

Eneforhandling:

ScanCap Jenka ApS

Knivholtvej 7 • 9900 Frederikshavn
Tlf. 98 43 11 66 • Fax. 98 43 16 66

TRITON

på ubådsjagt i den norske skærgård

Inspektionsskibet TRITON i »periskobperspektiv«

Det er ikke hver dag, THETIS-klassen opererer i den norske skærgård i tæt samarbejde med multinationale flådestyrker omfattende skibe, undervandsbåde og fly. Sagen drejer sig om TRITON deltagelse i norsk/hollandske ubådschefskursus – en opgave som traditionelt er blev løst af de gamle fregatter og korvetterne.

Men hvad er et ubådschefskursus og hvorfor nu det?

Ubådschefskurset kan beskrives som »en lang og trang vej mod stjer-

nerne«. Det falder i to perioder. Den første del – periskopdelen – omfatter een måned i taktisk træner efterfulgt af een måned til søs. Anden del – taktisk fase – er tilsvarende fordelt med een måned i træner og een måned til søs. Når kurset er bestået – det vil sige, når den sidste dag er vel overstået – bærer man prædikatet ubådschef. Danske ubådschefer bliver uddannet i Norge eller Holland. Det hollandske kursus er koordineret med dele af et engelsk ubådschefskursus. Det norsk-hollandske kursus er koordineret for så vidt angår anvendelse af målskibe i forbindelse med træning til søs, idet de hermed forbundne udgifter er ganske omfattende. TRITON deltagelse

i Norge skal således ses i sammenhæng med dansk deltagelse såvel på hollandsk som norsk ubådschefskursus.

En travl uge – godt forberedt »fjende«

TRITON sejlede i begyndelsen af april fra Frederikshavn for at gennemføre forskole til søs med TRITON (B) og en del af TRITON (A) besætning. Det blev ikke uventet en travl uge med en masse aktiviteter blandt andet sø- og luftmålsskydninger og helikopteroperationer. Der blev også ydet assistance til SPRINGEREN i forbindelse med prøvedykninger i Skagerrak. Der var aftalt øvelse med under-

Ægte norsk fjord-stemning

vandsbåden TUMLEREN i den sydlige del af Skagerrak for at træne personallet i antiubådsoperationer. TUMLEREN var godt forberedt, idet han kom direkte fra en øvelse med hollandske fregatter i den vestlige del af Skagerrak. Det var en flot aften med lette dønninger. Solens stråler reflekteredes af undervandsbådens master. TUMLEREN skulle først dykke på tæt hold. TRITON udgikge var grundigt instrueret om, hvorledes de skulle forholde sig ved observation af undervandsbåde. Derefter var der fri jagt nogle timer med forskellige sonarter. På grund af dårlige lydforhold, var det vanskeligt at finde TUMLEREN. Det var så en lille trøst, at de hollandske fregatter – nogle dage forinden – havde haft samme detektionsproblemer.

Ubåden SVENNER angreber

Herefter gik turen til Norge. TRITON kom til den norske skærgård ud for Bergen efter et døgn's sejlads. Det var en smuk morgen med nyfalden sne på bjergene og tydelige forårstegn i luften. Den norske undervandsbåd SVENNER kunne svagt skimtes i den nærmeste fjord på vej til at dykke; med en dansk ubådschefselev ombord. Det var begyndelsen til en hel uges intens ubådsjagt i den norske skærgård.

Den første uge i Norge gik med øvelser i Bjørnefjorden, hvor undervandsbåden SVENNER angreb tre målskibe: HORTEN, VALKYRIEN og TRITON. Det gik ud på at sejle så tæt på ubåden som muligt (Go Deep Range) for så at dreje væk i

sidste øjeblik. En enkelt gang lå TRITON med SVENNER ret for på en afstand af 500 yds. Det var et ganske imponerende syn fra broen på TRITON, men nok et lige så imponerende syn fra periskopet i SVENNER.

En anden gang skulle SVENNER dykke under skibene, efterhånden som de passerede på linje. Det var efter sigende også en ganske nervepirrende oplevelse for ubådsfolkene. Hver dag ved frokost dykkede SVENNER op een time for at lade op på batterierne. Her fik TRITON besætning mulighed for fartøjsøvelser i skærgården. Om natten var der arrangeret supplerende øvelser med overflade- og antiubådsoperationer, så tiden blev udnyttet fuldt ud.

Vestlandets hovedstad Bergen

Efter ugens øvelser anløb vi vestlandets hovedstad Bergen. I løbet af weekenden kom de øvrige enheder, der skulle deltage i næste uges øvelser til Bergen, nemlig den hollandske fregat VAN SPEIJK, den belgiske fregat WIELINGEN og den hollandske ubåd DOLFIJN.

DOLFIJN havde en dansk ubådschefselev ombord, så der var lejlighed til at give gode råd og ønske »held og lykke«. TRITON sluttede weekenden med at holde cocktailparty ombord for de deltagende enheder i overensstemmelse med gode danske orlogsmæssige traditioner.

– at stresser ubådschefseleverne så meget som muligt

Der var afgang fra Bergen tidligt mandag for at nå startpositionen

ude vest for Korsfjorden. Det var diset med moderat sø. Dagen gik med formationssejlads tæt på SVENNER og DOLFIJN for at stresser ubådschefseleverne så meget som muligt.

Efter danske forhold var DOLFIJN med sine knap 3000 tons og en besætning på 60 mand et imponerende fartøj. Det samme gjaldt den hollandske fregat VAN SPEIJK, der var den hollandske flådes nyeste skib.

Denne uge blev som ventet også ganske hektisk med ubådsløb om dagen og ubådsjagt og overfladeoperationer om natten herunder en række taktiske øvelser for kampinformationspersonel.

TRITON fik gennemført flere angreb på undervandsbådene og demonstrerede på værdig vis mulighederne indenfor antiubådskrigsførelse.

Det var positivt at opleve, hvorledes skibsklassen havde potentiale til at gøre sig gældende indenfor flere forskellige sømilitære discipliner.

Hjem mod Fladstrand

Efter et par gode uger i det norske vendte TRITON stævnen hjem mod Fladstrand for at træffe de sidste forberedelser før togtet til Færøerne.

Besætningen var godt tilfreds med de mange nye oplevelser som afveksling til de traditionelle – inspektionsopgaver.

Der blev også udtaget en række nyttige erfaringer, som kan anvendes i forbindelse med deltagelse i andre taktiske øvelser i fremtiden.

Fra overrækkelsesceremonien i lystbådehavns cafeteria

Reddet på isen

Miljøskibet Gunnar Seidenfaden kom nødstedt ræv til undsætning

Under sejlads fra Nakskov værft 29. marts til basehavnen i Korsør observeredes fra Gunnar Seidenfadens bro en ubetydelig genstand på en is-flage. Vi besluttede at kigge nærmere på »genstanden«, og da vi kom tættere på, kunne vi se, at der var tale om et dyr. Dyret blev først »fjernkendt« som en schæferhund, der imidlertid senere viste sig at være en stor, flot ræv.

Søværnets operative Kommando giver grønt lys

Efter at have haft kontakt med stabsvagten ved Søværnets operative Kommando, lod chefen to marineoverkonstabler fra Gunnar Seidenfaden forsøge at bjærge det nødstedte dyr. Da gummi-båden nærmere sig, sprang Mikkel til en anden is-flage og derfra i vandet. Her var det betydeligt nemmere at bjærge ræven, der efter et solidt tag i nakken havnede i en sort plastikpose.

Under forlægningen til Korsør opholdt ræven sig sammen med marineoverkonstabel H. Brix Jen-

sen i skibets nødmaskinerum, godt pakket ind i uldtæpper. Her fik den også gnubbet varme og liv i sig igen.

Falck tilkaldes

Via Flådestation Korsør blev Falck i Korsør tilkaldt og efter 3 timers sejlads, overtog Falck ræven. Mikkel blev herefter indkvarteret i Vemmelev Dyreinternat og efter rekreation i et par døgn, blev den atter udsat i den mere permanente del af den faste natur.

Æresmedalje i Sølv!

Sagen blev afsluttet ved et arrangement i Korsør Lystbådehavns cafeteria afholdt af Dyrenes Beskyttelse. Her blev chefen, orlogskaptajn N.L. Johnsen, marinekonstabel H. Brix Jensen blev dekoreret med foreningens æresmedalje i sølv, samt et kontant vederlag til skibets kaffekasse

Gunnar Seidenfaden

Hele sagen har været fulgt af pressen både lokalt og på landsplan.

– Og det er jo ikke det værste at komme i avisen og TV for!

(Red.)

Hvordan brænder en STANDARDFLEX egentlig ?

-ganske overordentlig dårligt!!

Dette spørgsmål blev stillet efter en brandinspektion i 2.Eskadre, hvor den vagthavende officer følte, at begivenhederne omkring ham havde udviklet sig med en nærmest »eksplosionsagtig hast«.

Det viste sig, at ingen umiddelbart kunne besvare spørgsmålet, men efter to brandseminarer, afholdt i samarbejde med Søværnets Havariskole, er alle blevet meget klogere.

Svaret på spørgsmålet er nemlig:

- Ganske overordentlig dårligt!

ske forsøg udført i sidste halvdel af 70'erne og i begyndelsen af 1980

Det næste spørgsmål var: Hvor hurtigt kan en skibsbrand udbrede sig i et sandwich-glasfiberskrog?

En sammenligning af ledningsevnen (den såkaldte K-værdi) var ikke nok. Svenskerne ønskede syn for sagen. I »Karlskrona Värvets« fyrkedel fandt man en brænder, der var stor nok. På fyrets bagvæg monteredes en sandwichplade med målene 3 x 3 x 0,073 meter. En sådan pladetykkelse og størrelse findes typisk i en SF-300-enhed. På pladens bagside, væk fra flammen, målte man så temperaturen. Efter én times påvirkning var den nået op på 35 gr. C lige ud for flammen. Et stålskod på dette sted

Forhistorien

Den svenske flåde havde stillet det samme spørgsmål, efter man for alvor var begyndt at bygge større enheder i glasfiberforstærket polyester (GRP) baseret på en sandwichkonstruktion med PVC-skum (polyvinylchlorid) som kernemateriale.

I første omgang ønskede man at bestemme hvilke gasarter, der udvikledes i forbindelse med en apteringsbrand. Man byggede derfor to sammenlignelige beboelser op med køjer, skabe og tøj for at analysere A-brande. Den ene i et betonskrog og den anden i et glasfiber-skrog. Analyserne af røggasser m.v. viste, at man i begge tilfælde kunne konstatere, at der udvikledes kulilte (CO) i dræbende koncentrationer inden for 8 min. Først langt senere var glasfiberen antændt og brændt så langt ned, at klorholdige dampe fra kernematerialet sammen med aromatiske kulbrinteforbindelser fra polyesterne var dominerende. Resultaterne omtales i rapporter fra disse sven-

ville have været rødglødende og have videretransporteret varmen direkte ved ledning og indirekte i form af infrarød stråling.

Forsøg ved Søværnets Havariskole

Nu er det jo altid rart at konstatere tingene ved selvsyn, så Søværnets Havariskole havde arrangeret to forsøgssopstillinger. Det ene forsøg bestod i en opstilling af en skod-model i en døråbning i skolens brandbygning. Af praktiske årsager var dette sandwichskod udformet som en »halv-dør«, da påvirkningen ville være størst på den øverste halvdel. »Døren« var fra starten malet på den ene halvdel med en lodretgående stribe brandhæmmende maling, der senere viste sig uden den ringeste effekt. »Maling« blev derfor udeladt ved det andet seminar (den grå maling ses på nederste »dørhalvdel« i Fig. 2).

Med de indhøstede erfaringer fra det første seminar satte man lidt ekstra træk på ved at holde døren åben på vindsiden. Selve branden leveredes fra antændt gasolie i et tusind-liter-kar. Resultatet ses på fig. 1, hvor flammer presses gennem utætheder i dørkarmen. Det er værd at understrege, at det IKKE er »døren«, der ses brændende!

Udfra den norm, at et røgdykkerhold er klar til at gennemføre en slukningsindsats senest 10 min. efter en brand er konstateret vises virkningen. Fig. 2 viser situationen efter de 10 min. Døren nu er lukket og »ilttilførslen« indskrænket til et enkelt glas-løst køje. Der ses ingen ild, og temperaturen på glasfiberdøren ved den hvide papirstripe er 27 gr. C. Derefter blev branden slukket og »døren« taget ned til nærmere inspektion.

Glasfiberpladen nærmest ilden var gået løs og faldt af, da »døren« blev banket fri af lugekarmen. (fig. nr.3). Det underliggende kernemateriale er til dels fordampet og har dannet nogle såkaldte gaskanaler (de lyse striber) mellem de sorte toppe. Glasfiberpladen udviste kun en sortsværtning og var ikke antændt. Fig. 2 er taget umiddelbart før branden slukkes og på »dørens« bagside kunne branden ikke erkendes når

des, at temperaturen ved sandwichpladens overflade var beregnet til ca. 900 gr. C. Forsøgstiden skulle igen være 10 min.- hvis pladen i det hele taget kunne holde så længe!

Efter ca. 5 min (Fig. 5) er flammen kommet igennem det første lag på ca 7 mm glasfibermateriale og selve kernen (PVC) på 60 mm tykkelse begynder at brænde. De udviklede gasser brænder langs pladens kanter, fordi denne plade – i modsætning til »halvdøren« – ikke er lamineret på kanterne. På dette tidspunkt er temperaturen på bagsiden lige bag flammen ca. 35 gr.C (målt med fjerntermometer).

Efter ca 8 min. ses flammen på bagpladen, dog slog den ikke igennem

man lagde hånden på. Til gengæld var strålingen fra det omkringstående stålskod voldsom. Læsere af SVN ORT kan gå tilbage til forsiden af nr. 6/95 og ud fra dette fortrinlige fotografi få et begreb om, hvordan det så ud på »den varme side«.

900 gr. CELSIUS

Søværnets Havariskole ville gerne demonstrere en parallel til forsøget med kedelbrænderen i mindre målestok. Til gengæld ønskede man en noget højere overfladetemperatur. En svejsebrænder anvendtes hertil. Afstanden var forlods justeret såle-

inden for de 10 min. Bagpladen nåede kun at kvælde lidt op omkring midten. Ilden langs kanten blev derpå – med nogen besvær – slukket med en CO2-slukker. Den hvide CO2-sne ses på fig. 6, der er taget mod kanten af pladen. Bemærk at skruetvingens træhåndtag er brændt væk på oversiden.

Pladen blev derpå slået ned og analyseret, hvilket afslørede et par meget pudsige og positive detaljer.

En brandmur i det skjulte

Hullet, der var brændt omkring flammen, var ca. 15 cm. i diameter.

Billede 1

Der er tændt op i 1m2 karret lige på den anden side af døren. Der ventileres ekstra godt i starten for at få temperaturen op. På bagsiden måles 24 gr. C.

Over brandkarret er ophængt en dåse med to-komponent materialet »Chokfast«, der bruges til rørgennemføringer o.lign. i SF300 enhederne. Der er ca. 800 gr. på dette sted!

Billede 2

Der er nu gået 10 min. Bagdøren er lukket og flammerne er døet hen. På øverste halvdel blev der målt 27 gr. C. på dette tidspunkt. Strålevarmen fra stålskroget er markant. På nederste dørhalvdel ses hvorledes der er benyttet brandhæmmende maling på halvdel. Det skal understreges, at døre og luger i SF300-enhederne ikke er opbygget i sandwich-konstruktion. Der er i realiteten tale om et skod-eksperiment, der blot udføres i en eksisterende lugekarm.

Billede 3

Da øverste halvdel af døren (skoddet) blev slået ned, faldt glasfiberlaminatet af. Det er tilsødet men stort set ubeskadet. PVC skummet er igang med en nedbrydning, hvorved der er dannet gasarter, der har banet sig vej via de lyse partier, der er såkaldte gaskanaler. De sorte områder er toppen af PVC-skummet, der er forkullet under varmepåvirkningen. Sikkerhedshjelmene er med for at give et indtryk af størrelserne.

Billede 4

Forsøget med svejseflammen er under forberedelse. Afstanden er ca. 45 cm, hvilket er målt til at ville give en overfladetemperatur på ca. 900 gr. C. Pladen fastholdes med en skruetvinge på et bord med stålplade. På kanten ses PVC-skummet (kernematerialet) da denne prøveplade ikke er lamineret på kanten. Effekten af de dannede gasser i skummet ses tydeligt på næste billede (5).

Billede 5

Forsøget er 5-6 min. gammelt. Man ser tydeligt det bortbrændte hul omkring flammecenteret. De udviklede gasser ses brænde hele vejen rundt langs kanten, da denne ikke er lamineret. Bemærk træhåndtaget på skruetvingen er antændt ved strålevarmen.

Billede 6

Forsøget er afsluttet. Branden er slukket med en CO2-slukker. Der ses hvidt kulsyre i mellemrummet, hvor PVC-kernen er forsvundet. På den modsatte kant viste det sig, at ca. 2/3 af PVC-kernen var intakt takket være en lodretgående limfuge i PVC-kernen. Limfugen er ca. 5 mm tyk og har virket som en effektiv »brandmur« inde i PVC-skummet.

Alt kernematerialet var stort set væk til højre for hullet (som det vises på fig. 6.). På den modsatte side var der meget overraskende ca. 2/3 af kernematerialet tilbage. Årsagen hertil var tilstedeværelsen af en spartelfuge, der dels tætnet og dels limer de enkelte PVC plader sammen. Denne fuger var ca. 5 mm tyk og strakte sig i hele pladens højde. Den var endnu intakt til trods for, at flammen var rettet mod et punkt kun ca. 10 cm derfra. Fugen dannede ligefrem en slags »brandmur« i kernemassen. I SF-300 enhederne er talrige sådanne limfuger indlagt.

I selve skroget ligger disse spartelfuger med ca. 20 cm. mellemrum svarende til bredden på de PVC-plader, der er benyttet.

Glasfibermåtternes holdbarhed

Det yderste lag nærmest flammen var sort og medtaget. To lag længere inde var der pæne og helt hvide flettede glasmåtter – lige bortset fra

selve flammehullet, hvor måtterne som nævnt var helt brændt væk.

Engelske erfaringer fra en skibsbrand omtaler, at sådanne flettede måtter i skodderne vil hænge ned som brandtæpper efter at polyesteren er brændt væk. De hæmmer derved en brands udbredelse. Den anden måttetype – filtret glastråd – har ikke denne sammenhæng som de flettede glasfibermåtter. Dette lille forsøg demonstrerede ganske tydeligt denne positive effekt med de flettede måtter. I SF-300 skrogene er der brugt flettede måtter i hvert andet lag.

Svage punkter?

I alle skibe er der skodgennemføringer af rør og elektriske kabler oppe under dækket, hvor der under en brand er varmest. I en SF-300 fyldes udskæringen ved en skodgennemføring mellem røret og glasfiberskoddet med et tokomponent materiale, kendt under navnet »Chokfast«. Ingen vidste hvorledes dette materiale ville opføre sig ved høj temperatur. For at få en indikation af materialets brandtekniske egenskaber, blev en toliters bøjte med hærdet »Chokfast« hængt op under dækket lige over brandkarret, medens forsøget med »halvdørene« fandt sted. Efter forsøget viste der sig intet tilløb til nedsmeltning eller regulær antændelse af materialet, skønt temperaturen mindst havde været oppe på 800 gr.C. Der kunne kun konstateres en total til-sodning af metalbøtten og en let mørkfarvning af den røde »Chokfast«. Havariskolen har udført yderligere eksperimenter med denne bøjte »Chokfast«. Konklusionen er, at dette materiale ikke udgør et svagt punkt i skod-konstruktionen.

Aluminiumslugekarme er også modstandsdygtige

De rammer, der omgiver SF-300 enhedernes døre og luger, er fremstillet i aluminium. Hvad denne aluminium kan klare gennem længere tid, må imidlertid stå lidt hen i det uvisse. Forsøget gav dog en positiv indikation, idet der i første brandforsøg (»halvdørene«) var indlagt en aluminiumsvinkelprofil mellem de to »døre« ind mod branden. Den ses

derfor ikke på fig. 1 og 2. Efter de ti minutter, hvoraf de første fem minutter var med ekstra lufttilførsel, var denne liste helt intakt skønt aluminium smelter ved omkring 3 – 400 gr. C. og den brugte profil kun var lettere tilsødet. I skibene er rammen er en hel del større og kraftigere i dimension. Hertil kommer, at den er indstøbt i glasfiberskroget, der hvor branden vil være varmest og derfor godt isoleret. Der er med andre ord ikke belæg for, at disse aluminiumsrammer skulle udgøre et svagt punkt.

Den varme brand

Selv om forsøgene overbeviste alle om, at glasfiber i en sandwich opbygning brænder dårligt, er der dog en hage ved den gode isoleringsevne hos materialet – helt på linie med glasuld og rockwool-måtter.

En brand vil nemlig meget hurtigt blive forholdsmæssigt meget varmere end det kendes fra et stålskib. Stålet leder ca. 800 gange så mange kalorier væk, som sandwich-glasfiberen gør.

Hvis man tager et eksempel i en apteringsbrand i en SF-300 enhed, vil dette betyde, at temperaturen hurtigt når op på de 55 gr.C, der aktiverer alarmgiveren – altså en fordel, der betyder en tidligere slukningsindsats. Den højere temperatur vil sikkert også bevirke, at øvrige materialer hurtigere begynder at afgive brændbare gasser, hvorved branden blusser yderligere op.

Når der udløses en brandalarm i en SF-300 enhed, standses skibets ventilation automatisk, og en række døre og spjæld lukker, hvorved lufttilførslen falder drastigt.

Hvis branden er godt i gang på dette tidspunkt, medfører det et hurtigt iltunderskud. Man kan ligefrem sige, at den kvæler sig selv!

Det vigtigste i denne situation er, at opstilling af brandgrænser ikke kræver den samme hurtige indsats som i traditionelle stålskibe, hvor en tidlig indsats er prioriteret over alt andet for at hindre en videre spredning af branden gennem varmeledning til de tilstødende rum i skibet.

Konklusion og læresætning

I en SF-300 enhed kan man altså koncentrere sig om en hurtig slukningsindsats på selve brandstedet. Man skal vide, hvilke typer rør og kabler, der fører videre fra rummet. Opstilling af brandgrænser kan indskrænkes til en lettere køling af disse forbindelser. Faren for, at branden skulle spredes videre ved varmeledning, er beskeden. Til gengæld skal man være opmærksom på varme røggasser, der kan trænge ud via ventilationskanalerne. Denne spredning (konvektion) vil dog tage længere tid og ikke umiddelbart udgøre en brandrisiko, fordi røgen vil møde koldere omgivelser i nabo-regionerne.

Alfa og omega ved brandslukning i en SF-300 enhed er altså en hurtig indsats direkte mod brandstedet. Opstilling af brandgrænser er sekundært og afhængig af de igennem det pågældende rum førte rør og kabler. Behovet for detailkendskab er til gengæld større end, hvad der kræves ombord i stålskibene.

De, der har beskæftiget sig med brandslukning ved, at der ikke kan opstilles skematiske beslutningstabeller for en slukningsindsats. Kun gennem realistisk øvelse og træning kan man opnå, at frygten for ilden reduceres til et niveau, hvor et »køligt« overblik danner grundlag for den hurtige og korrekte slukningsindsats.

Der er en læresætning omkring brandes udbredelseshastighed i stålskibe.

Den lyder: »Opad på sekunder. Til siden på minutter. Nedad på timer«. Forsøgene ved Søværnets Havariskole indikerer, at denne læresætning, når det gælder A-brande i sandwichkonstruktioner, kan ændres til: »Mindst halve eller hele timer – i alle retninger«.

Der er under alle forhold en væsentlig lavere spredningshastighed for branden. Det går ikke særlig stærkt, når glasfiber og sandwichkonstruktioner brænder. – Men det gælder dog fortsat: »Kend dit skib og kend det godt! – Kun øvelse gør mester!«

Søværnets Havariskole/
2. ESKADRE

Prøvedykning med TUMLEREN

11. marts forlod Undervandsbåden TUMLEREN Hirtshals for at gennemføre prøvedykninger i Skagerrak. Undervandsbåden har i 1995 været til stort eftersyn på Århus Flydedok og skal derfor gennemføre det obligatoriske prøveprogram, inden båden igen kan erklæres operativ.

Systemkontrollen

Prøveprogrammet, der formelt hedder systemkontrollen, omfatter kontrol af bådens sensorer, våben og alle de andre dele, som er vigtige for en undervandsbåd. Normalt er det muligt at gennemføre programmet på 3 måneder, men i år har isvinteren drillet og trukket programmet i langdrag.

Et meget vigtigt punkt i systemkontrollen er prøvedykningerne, idet man her kontrollerer, om undervandsbåden er tæt. Prøvedykninger efter et stort eftersyn gennemføres normalt i Kiel i en stor tank. Når undervandsbåden er sejlet ind i tanken, lukker man bunddækslet og trykket sættes langsomt op svarende til den dybde, som man ønsker at prøve undervandsbåden af på. Men på grund af vinteren har det ikke været muligt at foretage prøvedykning i tryktanken i Kiel.

Alternativ prøveplan

For ikke at udsætte prøveprogrammet, indtil vinteren har sluppet sit greb om Danmark, blev det besluttet at gennemføre prøvedykningerne på havet. Dette giver selvfølgelig ikke samme materisikkerhed som i tryktanken, men det er alligevel acceptabelt. Undervandsbåde,

Selv om TUMLEREN's teknikofficer smiler venligt til fotografen har han dog fundet en mindre utæthed

der er for store til at kunne sejle ind i en tryktank, trykprøves trods alt på denne måde.

Først undertryk

Prøvedykninger er måske et lovligt flot udtryk, for den første prøve består faktisk af en undertryksprøve, medens båden ligger i havn. Her laver man et lille undertryk i undervandsbåden. Hvis trykket stiger, er det et sikkert tegn på, at der er hul et eller andet sted. Hvis båden kan holde undertrykket i den befaled

tid, kan man gå videre til de næste prøver. Første gang man rigtig dykker båden er det med så lidt vand under kølen, at båden står på bunden med det øverste af tårnet ude af vandet.

»Båden dykker, på klart skibs posterne«

TUMLEREN havde gennemført alle de indledende prøver, inden den forlod Hirtshals. Med om bord var repræsentanter fra Søværnets Materielkommando, blandt andet

Man skulle tro, at dette billede var taget et sted i troperne, men det er nu på flådestationen i Frederikshavn med færgeteminalanlæg i baggrunden

chefen, Kontreadmiral N.Mejdal, der selv er gammel Undervandsbådschef.

Ved de sidste prøvedykninger skal der være et ledsagefartøj i området, så der er hjælp lige ved hånden, hvis noget skulle gå galt. Så da TUMLEREN nåede frem til dykkepositionen blev de sidste aftaler indgået med en STANFLEX enhed, der var isforlagt til Hanstholm. Kort tid efter lød de kendte kommandoer: »Båden dykker, på klart skibs posterne – Vagtchefen ned og lukke.« Alle lyttede til det tunge dunk, da lugen lukkede. Derefter kom vagtchefens melding: »Lukket i top; – kløerne i indgreb!« Selv om det var besættningens første dykning med båden, foregik det helt rutinemæssigt. Bådens næstkommanderende leder ifølge rygterne stadig efter nogle hundrede liter vand i trimbe-regningen, men på trods heraf var det kun kort inden bådens teknikofficer kunne melde: »Vi har haft hældning begge veje. Båden er trimmet af til 3 knob i periskopdybde.«

Spændingen stiger

Nu begyndte det rigtig spændende først. Ville båden være tæt helt ned til »fredstidsgrænsen«? Som aftalt med ledsagefartøjet dykkede TUM-

LEREN i trin af 15 meter – dybere og dybere. Hver eneste gang man kom et trin ned, blev hele båden undersøgt for indtrængende vand. Hver eneste skrogennemføring, både rør og kabler, blev kontrolleret. Det kan måske lyde lidt »hidsigt«, men man bør ikke glemme, at trykket stiger 1 kg pr. cm² for hver 10 meters dybde.

Ved enhver prøvedykning bliver alle i undervandsbåden mere og mere opmærksom på de smådryp, som ikke kan undgås under Undervandsbådssejlad. Normalt samler der sig kondensvand forskellige steder i båden under neddykket sejlad. Når båden så tager hældning op eller ned, begynder vandet at løbe langs rør og kabler, indtil det drypper ned et eller andet sted i båden. Pludselig er alle involveret i at smage på det dryppende vand. Er det ferskvand og dermed kondens, eller er det salt og dermed havvand? TUMLEREN var forbavsende tæt. Det blev næsten en besættelse for alle om bord, at finde en eller anden utæthed. Selvfølgelig var der et par små utætheder, men ikke mere end det kunne klares med en stor skiftenøgle. Der var så få utætheder, at det næsten udløste glæde hos teknikofficeren, når man endelig fandt en.

»Den var søreme tæt!«

Til sidst var fredstidsgrænsen nået, og man kunne tryksætte torpedorørerne for sidste gang. Der kom lidt vand, men ikke mere end til en efterspænding. Så var det hele overstået, og båden kunne vende tilbage til periskopdybde. Det stående samtaleemne under natmaden, og medens soveposerne blev rullet ud, var selvfølgelig: »Den var søreme tæt. – Denne gang har de lavet et virkelig godt stykke arbejde på værftet og ved Teknisk Afdeling i Frederikshavn.« Medens båden begyndte forlægningen mod Flådestation Frederikshavn, tog man hul på de gamle historier. »Kan i huske den gang, hvor SPÆKHUGGEREN var så utæt, at man måtte – –« Historierne har jo en tendens til at blive bedre og bedre med tiden, men denne gang blev der ikke nyt stof til den række af rædselshistorier, som selvfølgelig også trives i undervandsbådene. Altid meget levende fortalt – også selv om fortælleren ikke selv har været med. De er dog altid garanteret sande, for fortælleren har selv talt med en, der var med. Snakken døde langsomt hen, inden chefen dykkede båden ud og lod dieselmotorerne blande sig med den dybe snorken fra messerne.

(5. Eskadre).

Bevogtning og nærforsvar

Status ved midsommertide

Forældede kanoner og håndvåben, nedslidte uniformer og mangelfuld udrustning har været hverdagen for en håndfuld gamle og garvede søfolk, der er sat i land for at uddanne værnepligtige bevogtningsgaster. En uddannelse af en personelmængde, der i den senere tid er ved at vinde mere og mere gehør og anerkendelse i søværnet. En tjenestegren, der har fået eget tjenestegrenssymbol i form af to krydsede geværer under anker og krone. Et område, der selv i denne omvæltningernes tid, til stadighed udvikles – materielt såvel som holdnings- og opgavemæssigt. Hverdagen for de landsatte søfolk er derfor i denne tid fyldt med forandringer og tilpasninger. Ikke desto mindre bliver opgaverne mødt og løst med stor entusiasme og professionalisme.

Værnepligt uden kanoner

1. januar 1996 blev indkaldelsesperioden for værnepligtige til Bevogtning og Nærforsvar (BON) nedsat fra seks til fem måneder. Begrundelsen for denne nedskæring i uddannelsesperioden skal søges i et ønske om at spare på »værnepligtige årsværk«. Der bød sig en god anledning, da den gode gamle 40 mm maskinkanon model -36's efter sit tresindstyvende års jubilæum blev afskaffet i erkendelsen af dens relative forældelse. Kanonuddannelsen er derfor nu ophørt og værnepligtstiden nedsat med en måned.

Kanonerne er kørt bort fra Søværnets Grundskole i Auderød. Det er slut med adskille-, samle- og sigteøvelser på eksercerpladsen. Ikke flere landmålsskydninger i Melby, hvor pjecebesætninger i rivende tempo målfattede på kampvognsilhuetter, afgav korte og lange byger, for så at holde inde, aflade, skifte pibe og fare ud i klitterne for at slukke brændende lyngområder, antændt af lyssporernes fosfor. Artillerikursus Sjællands Odde får

nu heller ikke mere besøg af de 200 værnepligtige, der hvert år gæstede Gniben for i fem dage at gennemføre sømålsskydninger. Og Oksbøl, Trandum, Boris og Jægerspris skal ikke

mere lægge land til de større batteriskydninger, hvor marinekasernes pjecer i fællesskab »ryddede op« i de store skydeterræner.

Kanonuddannelsen udgået

Kanonuddannelsen indgår ikke længere i værnepligtsuddannelsen, og tilbage i den vigende krudtrøg står gamle veteraner og gnubber sig eftertænksomt om hagen. For ganske vist befinder de olivengrøn amerikanske kanoner sig stadig på dansk jord, og i de næste 10-15 år er der uddannede besætninger i mobiliseringsrækkerne. Men spørgsmålene melder sig, hvor længe kan vi gennemføre havnebevogtning med adgangskontrol på både land- og vandside?

Er vi i stand til at stoppe en lastbil, der lastet med sprængstof tordner mod vores vejspærring?

Hvordan tackler vi lufttruslen?

Får vi et eller flere alternative våben?

- hvor ska' vi hen du?

»7 KMP ved SGS melder EX-3-4«

Øvelsen er slut for 7. kompagni i Auderød. Uddannelsesforløbet er nu ændret.

Det der tidligere var delt i to faser af tre måneders varighed, hvor enkeltmands feltuddannelsen gennemførtes i Auderød og fase 2, enhedsuddannelsen, gennemførtes ved de to marinekaserner.

Fra juli måned i år modtager værnepligtige til BON en måneds sømilitær grunduddannelse ved Søværnets Grundskole, hvorefter de udsendes til marinekasernerne i Korsør og Frederikshavn.

Her gennemføres i de fire følgende måneder uddannelsen i bevogtning og nærforsvar, som afsluttes med en feltøvelse af 10 døgns varighed.

Marinekasernerne udvider

40 værnepligtige til hver marinekaserne hvert halve år er den nye tildeling.

Hidtil indkaldtes BON personel fire gange årligt, men med det nye uddannelsesforløb er to årlige indkaldelser at foretrække. Dels for at undgå overløb mellem de enkelte hold, dels for, med de nu større hold, at give mere realistiske styrketal i den daglige tjeneste.

Marinekasernen i Frederikshavn, der tidligere uddannede knap 30 værnepligtige ad gangen, gennemfører indkvarteringen af de nu yderligere 10 soldater ved at rykke sammen i kasernebygningen. Enkelte kontorer inddrages til belægningsstuer, og det daglige papirarbejde udføres så af befalingsmændene under lidt trangere kår, ligesom de værnepligtige kommer til at bo lidt tættere.

I Korsør derimod, ser marinekasernen frem til at skulle flytte fra de trange lokaler på flådestationen til den nyerehvervede, og til formålet istandsatte bygning ved Noret.

Den tidligere Told & Skat bygning omdannes til marinekaserne med kontorer, belægningsstuer, materielrum samt toilet- og bedefaciliteter, og rundt om opstilles et perimenterhegn.

Marinekasernen håber at kunne holde indflytning den 1. august i år.

Det nye tjernstegrensemblem i mobilt display

Ny udrustning

BON styrkerne har i mange år døjet med forældet udrustning og udslidte uniformer. Men der er nu tegn i sol og måne på, at disse forhold snart vil blive ændret.

Den »spættede« kampuniform M/84 er under indkøb, og den forventes udleveret i løbet af sommeren. Uniformen indgår i et system bestående af ikke færre end 41 enkeltdele – herunder regntøj, foldekniv, sikkerhedsstøvler og diverse undertøjsdele i forskellige længder og tykkelser.

De fleste husker det gamle basis – webbingbæltet med remstykker,

forbindelsesstykker, magasintasker, U-taske, feltflaskeholder osv.

Dette system, der har gjort god fyldest siden krigen (Den anden Verdenskrig), står nu for udskiftning.

I 1994 sendtes et nyt system til afprøvning ved den danske bataljon i det tidligere Jugoslavien. Oppakningssystemet, der dels er spættet i samme mønster som kampuniformen M/84, dels inkluderer en fornuftig stor rygsæk, blev samtidigt sendt til afprøvning ved søværnets BON enheder.

Resultatet var ved begge værn positivt, og oppakningssystemet T/94 forventes produceret og meldt klar

til brug i begyndelsen af 1997.

I takt med fastsættelse af opgaver og udvikling af bevogtningsplaner, bliver materielbehovene klarlagt, og fremtiden vil nødvendigvis byde på mange nyanskaffelser til bevogtning og nærforsvarsuddannelsen, bl.a. feltaffutager til maskingeværer, 10 m høje pumpeantennor til radio-kommunikation samt udstyr til sporing af kemiske kampstoffer.

Gevær M/75

– en gammel kending

Selv Den kongelige Livgarde har udskiftet det gode eksercitsgevær, Garand-geværet M/50, med det tyske G-3. I Danmark bedre kendt som gevær M/66 og M/75. I 1966 indførtes geværet som finskyttegevær med luksus rekylbuffer og finger-greb på bundstykke til lydløs ladning. Og ni år senere anskaffedes det lidt simplere gevær M/75 til hæren og hjemmeværnet.

Et automatgevær kaliber 7.62; skudkadance ca. 700 i minuttet, 20 patroner i hvert af de fire magasiner og kampvisir 300 m. Til brug på handebaner i mindre øvelsestræner kan bundstykket udskiftes med en lettere udgave, hvorefter geværet kan skyde med patroner med reduceret ladning og gummiprojektiler. Endvidere kan geværet påmonteres sigtekikkert og termisk sigteudstyr. Principielt en værdig afløser for det mere end 45 år gamle Garandgevær og maskinpistol M/49. Gevær M/75, der meget bekvemt bruger samme ammunition som maskingevær M/62, forventes udleveret til BON enhederne i begyndelsen af 1997. Omskoling af skydeledere i søværnet til M/75 er stort set gennemført, og flere skibsbesætninger gennemfører i år omskolinger og årlig vedligeholdelsesskydning på geværet.

- men i hjertet er de søfolk!

De gamle søfolk

Instruktører og faglærere ved uddannelsen i bevogtning og nærforsvar er dels garvede søfolk med aner i BELONA og TRITON og PEDER SKRAM og WILLEMOES. De har senere gennem mange års tjeneste ved marinekaserner og grundskole, samt gennem kurser i det ganske land, tilegnet sig bred og dybtgående viden om, hvordan bevogtning, nærforsvar og minetransporter gennemføres i søværnet.

Søfolkene bliver assisteret af værnepligtige løjtnanter, der uddannes i flyvevåbnet på Flyvevåbnets Reserveofficersskole. Disse løjtnanter uddannes principielt til forsvar af flyvestationer, og principperne herfor overføres let til søværnets forhold. Flyvevåbnets Reserveofficersskole antager til hvert årlige hold 24 elever, hvoraf seks designeres til søværnet.

Sidste holds bedste elev var en sømand, og søværnets repræsentanter ved udnævnelseshøjtideligheden i Værløse var da også stolte, da for-tjenstsablen blev overrakt.

Bistået af de værnepligtige gruppeførere, der dels har gennemført fem måneders BON værnepligt, dels seks måneders gruppeføreruddannelse ved Søværnets Sergent- og Reserveofficersskole i Frederikshavn, gennemfører de værnepligtige løjtnanter og de gamle garvede søfolk i fællesskab uddannelsen af de årligt 180 værnepligtige.

BON

– en tjenestegren i søværnet

Bevogtning og nærforsvar er ikke blot en hobby for gamle søulke og ildsprudende reserveofficerer. Når MOBA i krise eller krig er stillet op på en klit i det danske sommerlandskab, eller et depot forbereder og gennemfører udlevering af miner, eller når oplagte enheder på flådestation klargøres til indsættelse, er bevogtning, adgangskontrol, nærforsvar og måske endda nærluftforsvar en væsentlig del af den samlede opgave, der SKAL løses på stedet.

Uddannelsen af værnepligtige bevogtningsgaster foregår dels ved marinekasernerne og de nærliggende skyde- og øvelsestræner, dels ved flådestationer, havneanlæg og minedepoter.

Søværnets personel i tjenestegrenen Bevogtning og Nærforsvar bærer på distinktionerne, to krydsede geværer under krone og anker.

Søværnets operative Kommando,
BON

BON på stranden, solopgang!

De sidste værnepligtige ved Grønlands Kommando

Det hjemsendte hold
af værnepligtige
- de sidste på
Grønnedal

Mandag 5. februar 1996 forlod de sidste otte værnepligtige Grønlands Kommando i Grønnedal.

Normal hjemsendelsesfest

Afskeden med de værnepligtige menige blev på vanlig vis markeret med en hjemsendelsesfest med deltagelse af alle Grønnedals beboere.

I sin afskedstale til de værnepligtige menige sagde Chefen for Grønlands Kommando, Kontreadmiral Niels Helk blandt andet:

Kontreadmiral Niels Helk:

»Når inspektionsskibet VÆDDEREN denne gang forlader Grønnedal, er de sidste værnepligtige ved Grønlands Kommando med.

Hermed afsluttes 45 års tjeneste for værnepligtige i Grønnedal – og livet ved kommandoen bliver en smule fattigere.

Vi vil savne jeres gode humør, livslyst og ikke mindst jeres gode arbejde.

Afskeden bliver ikke gjort nemmere af, at I med jeres måde at være på, har gjort, at vi i mands minde vil begræde jeres afgang dybt.

Fra Grønlands Kommando skal der rettes en varm tak til det afgangende hold, som med rank ryg i Danmark kan prale af tiden i Grønnedal«.

Mange og varierende arbejdsopgaver

De værnepligtige menige havde mange og varierende arbejdsopgaver ved Grønlands Kommando. Lige fra, at være ansat i Grønnedals eneste forretning, kantinen, som sælgere af alt fra kolonialvarer til radio- og TV-udstyr og til førere af stationens 9 meter både i forbindelse med lægeture til Arsuk, en nærliggende grønlandsk bygd, eller almindelige tursejladser rundt i området.

God rekrutterings-kilde for søværnet – nu forsvundet.

I løbet af 1995 blev antallet af værnepligtige, der på en gang gjorde tjeneste ved Grønlands Kommando reduceret fra 33 til 8 mand. De sidste otte forlod som sagt Grønnedal i februar 1996. De værnepligtige, der har gjort tjeneste ved Grønlands Kommando, har været en god rekrutteringskilde for søværnet, idet ca. 10% af hvert hold har ansøgt om at få kontrakt om fortsat tjeneste i søværnet.

En af de sidste værnepligtige menige udtalte følgende lige inden sin afrejse:

»Det er med blandede følelser jeg rejser hjem. Glæde – i forventningen om gensynet med familie og venner. Vemod – fordi det betyder afslutningen på en lang række af gode, sjove og spændende oplevelser i Grønnedal og den omgivende smukke natur«.

Flådestation GRØNNEDAL

SØVÆRNETS MÆRKEDAGE

1 JUNI 1676

En dansk-hollandsk flåde under den hollandske generaladmiral Cornelius Tromp og admiral Niels Juel slog ved Øland Søndre Udde den svenske flåde under admiral Lorentz Chrentz.

I historisk tid har Danmark og Sverige været i krig med hinanden i ca. 134 år. Værst var det med 5 krige i hvert af det 16 og 17 århundrede. Ved fredsslutningen efter Torstenssonkrigen i 1645 havde det dansk-norske monarki blandt andet måttet afstå øerne Gotland og Øsel i Østersøen, hvorved grundlaget for Danmarks baltiske søherredømme var bortfaldet.

Karl Gustav-krigen

I håbet om at genvinde disse besiddelser indledte Danmark i 1657 Karl Gustav-krigen (se SVN/ORT 1/96), men måtte ved Roskildefreden i 1658 yderligere afstå Skåne, Halland, Blekinge og Bornholm. Det fik bl.a. den strategiske bivirkning, at København, der hidtil havde haft en central placering i det dansk-norske monarki, nu var blevet en grænseby. Men svenskerne genoptog krigen allerede i august 1658. Selvom det lykkedes danskerne at afslå stormen på København og nordmændene at slå et svensk angreb tilbage, bedrede det ikke situationen.

Freden i København i 1660 blev en bitter skuffelse for danskerne på grund af de vestlige stormagters diplomatiske intervention til fordel for fjenden.

De ønskede ikke et svækket Sverige og heller ikke, at Danmark skulle genvinde sin tidligere magtstilling ved Østersøens udløb. Derfor blev kun Trondheimslen og Bornholm givet tilbage til Danmark, de øvrige afståelser forblev svenske.

Europa i politisk opbrud

I 1670 var Europa i politisk opbrud. De optrædende på den politiske scene var Frankrig, Sverige, England, Nederlandene, den tyske kejser og kurfyrsterne i de tyske stater. Mellem disse lande foregik en heftig diplomatisk aktivitet, hvorved der blev skabt et spind af aftaler, traktater og alliancer landene imellem, hvorunder de skiftede partnere ligeså hurtigt som nutidens unge.

Denne udvikling fulgte man naturligvis i København, hvor håbet om at genvinde de i 1645 og 1660 tabte områder stadig var levende. Man havde heller ikke glemt, at Danmark både i 1643, 1657 og 1658 var blevet angrebet af Sverige sydfra over den danske grænse. En gentagelse burde undgås, og det vakte derfor stor bekymring da Sverige i 1672 indgik en traktat med Frankrig og forpligtede sig til at stille en hær i de svenske provinser Forpommeren og Bremen-Verden mod at Frankrig bl.a. garanterede freden i København.

Ny allieret

Danmark søgte også allierede og meget belejligt kom der et tilbud herom fra Nederlandene.

Forsvarspagter er ikke at foragte, selvom de dengang som nu forudsætter et militært beredskab opstillet for egne midler. I 1674 blev der sluttet en forsvarsalliance imellem Kejseren, Spanien, Nederlandene og Danmark, som var rettet mod magter (læs Sverige), der under den løbende krig ville angribe de kontraherende parter. Den danske konge skulle holde en hær på 16.000 mand. Kurfyrsten af Brandenburg indgik i juni 1674 en offensiv alliance med Kejseren, Spanien og Nederlandene, hvorved han rent faktisk kom med i det store traktatsystem. Da han knapt en måned senere førte sine tropper imod Frankrig, kom

Sverige i fokus i henhold til traktaten fra 1672. Derfor, da svenske tropper i februar 1675 rykkede ind i Brandenburg, blev Danmark af Nederlandene anmodet om hjælp. På den måde blev »Den skånske Krig« en del af en mere omfattende krig, hvori Danmark kom til at deltage uden egentlig at have ønsket det.

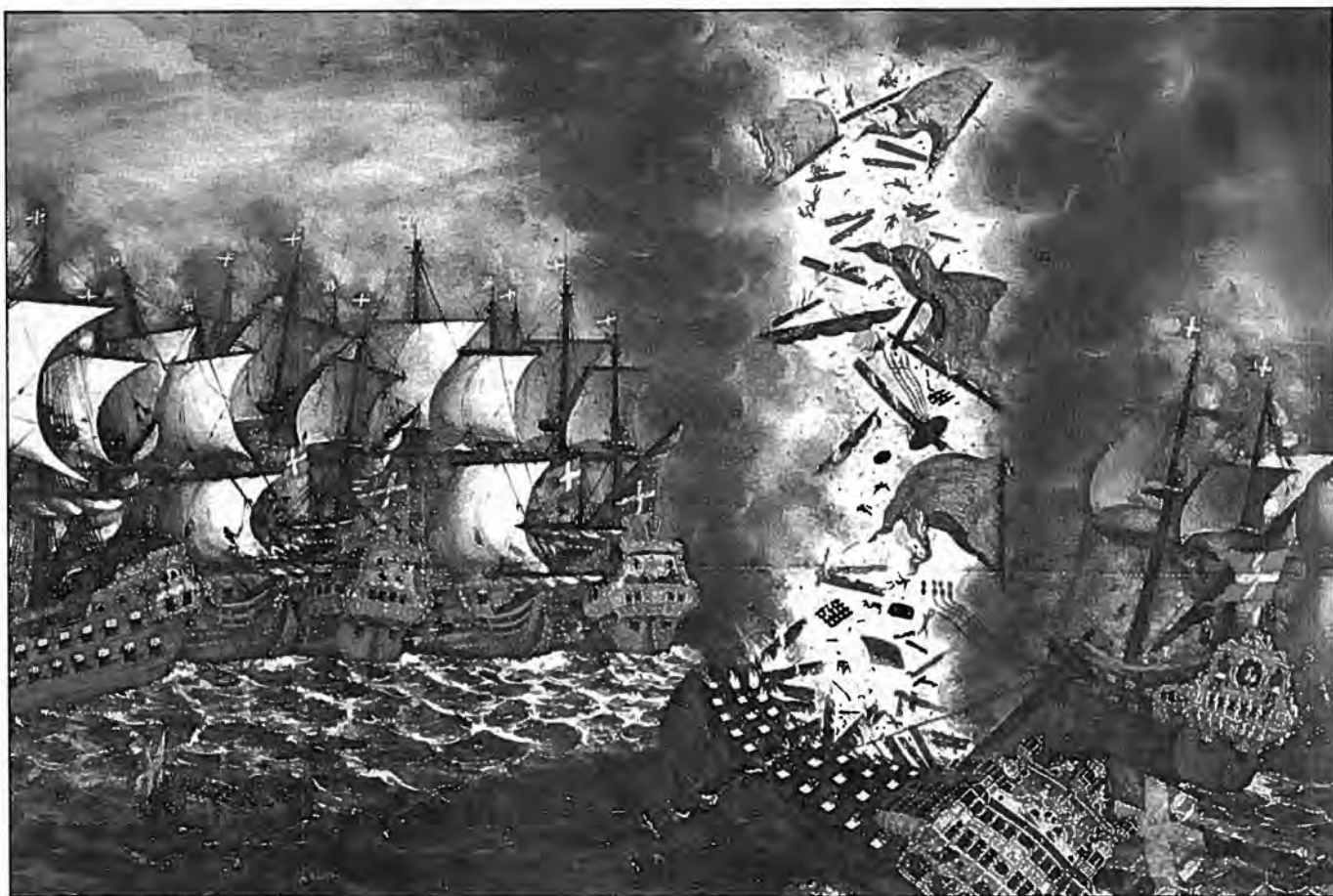
I foråret 1675 blev den danske flåde udrustet og stod sammen med en Nederlandsk flådeafdeling ud i Østersøen, hvor den patruljerede for at hindre den svenske flåde i at overføre tropper til Pommeren. Det kom dog ikke til større træfninger inden flåden lagde op for vinteren.

Niels Juel ud med en hel eskadre

En krigserklæring til Sverige blev ikke sendt i juni 1675, det skete først i februar 1676. Allerede i marts stod de første danske skibe til søs, og den første april afsejlede Niels Juel med en hel eskadre. Det gjaldt nu om at opsøge og slå den svenske flåde for derved at vinde søherredømmet. Thi uden kontrol med situationen på havet kunne den danske hær ikke overføres til Skåne.

Den 19. maj stod den svenske flåde til søs under generaladmiral Lorentz Chrentz. Den bestod af 27 lineskibe og 11 fregatter samt nogle småskibe mod den danske, der udgjorde 27 lineskibe og fregatter, samt 7 mindre skibe.

I slutningen af maj fik flåderne kontakt med hinanden mellem Bornholm og Rügen, uden at det kom til egentlig kamp. Niels Juel sejlede derefter mod Sundet, hvor hans eskadre blev forøget med admiral Tromps styrke hvorved den formede flåde blev på 25 lineskibe, 10 fregatter, 5 brændere og 6 mindre skibe. Overkommandoen blev af Kong Chr. V. tildelt admiral Tromp som et led i traktaten med hollænderne.

Udsnit af Claes Mönichens maleri på Frederiksborg Slot, der viser CRONAN springe i luften

Svenskerne var ankret ved Ystad, men blev observeret på østlig kurs den 30. maj for en frisk sydvestlig kuling. Den dansk-hollandske flåde optog forfølgelsen under opfriskende kuling hele dagen, og den 1. juni om morgenen havde begge flåder kurs mod Ølands sydspids.

Kontakt mellem flåderne ved Øland

Ved at knibe tættere mod land end svenskerne lykkedes det den danske flådestyrke at vinde turen, og ved middagstid var den dansk-hollandske avantgarde nået så langt frem, at kampen kunne begynde. Svenskeren And. Gyllenspaak skrev senere i sin indberetning til kongen: »Hver og en af vore gjorde sit bedste med alle sejl for at slippe bort og nogle sejlede deres stænger overbord«. Men forfølgerne klemte sig ind mellem land og svenskerne, som derved blev tvunget til kamp. »Da admiral Uggla skød et skud:« Jeg vender» udbrød Lorentz Chrentz (ombord i CRONAN): Hvar tusan vill han nu tage vägen?» og gav ordre til at vende.

Det skulle han ikke have gjort. Vundet stod ind gennem de læ, åbne kanonporte, CRONAN kæntrade, sprang i luften og sank (se billederne). Kampen fortsatte under uordnede former, og svenskernes tab blev stort. Ikke alene mistede de CRONAN, og SVÄRDET under kampen, men også RIKSÄPPLET, der løb på en klippe i Øskærgården. Den hollandske flådeafdeling krydsede herefter i Østersøen resten af sommeren indtil admiral Tromp medio september returnerede til Holland. Niels Juel patruljerede først

ud for Stockholm en uges tid og sejlede herefter tilbage til Køge bugt for at dække hærens overførsel til Skåne, som blev påbegyndt allerede den 29. juni. Generobringen af de tabte landsdele var iværksat. Slaget ved Øland er afbildet flere steder, jf. fig. 1 og 2. Billederne viser slagets dramatik, men hvordan skibene egentlig så ud, vidste kunstnerne ikke. Der må man søge andre kilder. Men af historien kan man lære, at godt sømandsskab altid har været den fundamentale forudsætning for at klare sig i et søslag.

Slaget ved Øland som gengivet på Rosenborg-gobelinene

Behov for dykkersygebehandling i kraftig stigning

Det seneste års tid har Søværnets Teknikskole, Dykkerkursus assisteret sygehusvæsenet med hyperbar (trykkammer) behandling af særlige patientgrupper. Det drejer sig primært om mennesker med kulilteforgiftning og bakteriel koldbrand.

Stigende behandlingsbehov

Søværnets hyperbare kamre, i daglig tale kaldet dykkertanke, har i mands minde behandlet såvel militære som civile patienter med dykkersyge. På Dykkerkursus findes derfor et døgnberedskab bestående af både læger, teknikere og øvrigt hjælpepersonel. Antallet af dykkersyge patienter er de seneste år steget kraftigt i takt med større og større udbredelse af sports- og fritidsdykning. Man modtog og behandlede således ca. 40 patienter i 1995 med denne lidelse (mod 15 i 1991). Som eneste statsinstitution råder søværnet over *flerpersonerskamre*, d.v.s. kamre med sluseadgang og plads til såvel hjælpepersonel som intensiv behandling af flere patienter samtidig.

Nye former for behandling

I løbet af 1980'erne blev det alment accepteret, at andre patienter end dykkersyge kunne have gavn af trykkammerbehandling, hvor der indåndes ren ilt ved tryk større end det normale atmosfæretryk. Det drejede sig i første omgang om kulilteforgiftede, idet kulilte, udover at blokere de røde blodlegemers iltbinding, udøver en kraftig, direkte giftvirkning på legemets celler, hvilket kan medføre varige skader på centralnervesystemet (kulilte findes bl.a. i bygas eller kan udvikles af de-

Kammeret på Dykkerkursus, foto: Niels Åge Skovbo/Fokus

fekte gasbrændere eller oliefyr. Også bilers udstødning indeholder kulilte).

Dykkerkursus udførte første gang sådanne behandlinger i 1990, hvor 2 dybt bevidstløse patienter blev behandlet med det resultat, at de kort efter kunne udskrives til hjemmet.

- Sundhedsstyrelsen autoriserer

I januar 1994 offentliggjorde Ugeskrift for Læger så en artikel af søværnets dykkerlæger, hvor de teoretiske og praktiske aspekter af denne behandlingsform blev gennemgået. Dels som følge heraf, dels som følge af ledende narkoselægers anbefalinger, nedsatte sundhedsstyrelsen samme år en arbejdsgruppe, der konkluderede, at alle med kulilteforgiftning af en vis sværhedsgrad burde iltbehandles i trykkammer. Det konkluderedes ligeledes, at de fleste patienter kunne behandles i enkeltmandskamre, som både Rigshospitalet og Århus Kommunehospital råder over. Søværnet skulle dog træde til hvis:

- Det drejede sig om flere personer på en gang (gruppeulykker),
- det drejede sig om børn,
- patienterne krævede intensiv behandling med f. eks. respirator.

Søværnets Teknikinspektør godkendte dette i slutningen af 1994, og det blev aftalt, at Rigshospitalets narkoselæger skulle administrere ordningen og stå for den intensive del af behandlingen, mens søværnets dykkerlæger skulle være ansvarlige for selve trykbehandlingen og de specielle problemer, der er forbundet hermed.

Dykkerkursus' og Rigshospitalets lovende samarbejde

Dykkerkursus og Rigshospitalet har i samarbejde til dato behandlet ca. 20 patienter i alderen mellem 1½ måned og 80 år, alle med godt resultat. Hertil kommer et mindre antal patienter med gasgangræn (en bakteriel, giftbetinget koldbrand), hvor koldbrandsbakterierne ikke kan producere toksin (gift) eller dele sig, hvis vævene har et højt indhold af ilt. Fremtiden tegner meget lovende

Kammer og patient klargøres til intensiv behandling, foto: Rigshospitalet

med stort udbytte for begge parter i samarbejdet. Rigshospitalet har længe ønsket sig eget flerpersoners-kammer, men med hospitalets øjeblikkelige økonomi har det lange udsigter. Et nyt behandlingskammer

koster normalt ca. 2 mio. kr., hertil kommer så udgifterne i forbindelser med at opretholde og betale et vagtberedskab, der skal bestå af såvel teknikere, læger som sygeplejerspersonel. Personelmæssigt kan søvær-

nets dog næppe uden store problemer påtage sig en stigende indsats på området. Dykkerkursus personel deltager i de stadig flere behandlinger på alle tidspunkter af døgnet, uden at man har ressourcer til at reducere deres hovedopgave, nemlig uddannelse af civile og militære dykkere samt efteruddannelse af dykkere, læger og kammerpersonel. På langt sigt kan man endda forudse et øget behov for aktivitet inden for hovedopgaveområdet.

Dykkerkursus håber derfor på en personelmæssig opnormering, idet man finder at en konsolidering af det vigtige behandlings arbejde i de nuværende omgivelser vil kræve langt færre samfundsinvesteringer end alle andre aktuelle udviklingsmodeller – til gavn for patienterne, Rigshospitalet og søværnets egne, heldigvis sjældne tilfælde af dykker-syge.

(Søværnets Teknikskole, Dykkerkursus)

»den gamle kanonfotografers seneste skud«:

– under Paraden på Holmen for Chefen for Søværnets operative Kommando 7. juni 1996 havde både pressen og offentligheden som alle bekendt adgang til også den nordligste del af Holmen. (Foto: Red.) Her er et par situationer:

▲ -og de blev ved at myldre frem – lokket af de inciterende toner fra Tambour korpset – det var tydeligt, at søværnet ikke har forladt Holmen

◀ »Bare rolig lille Hans! – du skal nok komme i Flåden, når du bliver stor«

Chefen for Søværnets Materielkommandos tale ved Kommandohejsning i SØLØVEN

Dagen i dag står i søværnets tegn. Med kommandohejsning i patruljefartøjet SØLØVEN markerer vi, at søværnet har fuldstændt dette store og ambitiøse skibsbyggeri.

Denne festdag skal derfor deles med marinens ansatte fra nær og fjern. Ansatte, der på den ene eller anden måde har været med til at bringe projektet i sikker havn.

Først skal imidlertid lyde en ganske særlig og hjertelig velkomst til skibets navn-giver.

Det er en stor ære for søværnet, at Deres Majestæt er kommet til Holmen og kan være med til at dele vor glæde og stolthed over søværnets nyeste operative enhed – patruljefartøjet SØLØVEN.

Denne glæde forstærkes af, at søværnet nu igen kan hejse kommando her på det historiske Holmen. På netop den del af Holmen, hvor marinens gamle værft virkede, og hvor der sættes orlogsskibe fra 1692 og indtil 1924. Netop her, hvor SØLØVENs forgængere blev bygget, havde stabelafløb og hørte til i deres hjemmeperioder. I Flådens Leje ligger nu vor tids orlogsskib.

Det har været nogle travle år! Den 19. december 1989 hejstes kommando i Standardflex-seriens første enhed – patruljefartøjet FLYVEFISKEN – og med halve års intervaller har Søværnets Materielkommando kunne overdrage de i alt 14 Standardflex-enheder til operativ tjeneste. Ind imellem har der også været tid og kræfter til at bygge og hejse kommando i de fire inspektionsskibe af THETIS-klassen. Denne hektiske periode er imidlertid nu slut, og først om 8-10 år ser det ud til, at Søværnets Materielkommando igen kan invitere til kommandohejsning på en nybygning.

Det er derfor også med nogen vemod, at jeg nu for sidste gang skal takke indsejlingsbesætningen for en veludført indsats.

Traditionen tro er besætningen ikke til stede ved kommandohejsningen. Opgaven er udført; det sidste skib i bygge-

serien er overdraget til den nye bruger, og indsejlingsbesætningen er opløst og fordelt rundt til Flådens skibe og søværnets tjenestesteder i land. Men ikke mindst indsejlingsbesætningen har sin store del af æren for, at vi i dag kan hejse kommando i en velfungerende og gennemprøvet enhed.

For 14. gang kan vi ved selvsyn konstatere, at teknikerne ved Søværnets Materielkommando, flådestationer og civile virksomheder har udført et kompliceret installationsarbejde og systemsammenbygning. Igen må jeg med tilfredshed konstatere, at arbejdet er udført til punkt og prikke inden for de givne muligheder.

Og så til SØLØVENs besætning. I har nu glæden og udfordringen ved at skulle være patruljefartøjets første operative besætning. Deri ligger der en forpligtigelse overfor kommende besætninger, overfor søværnet og ikke mindst overfor jer selv. Udnyt mulighederne og nyd den tid, der er blevet jer beskåret af SØLØVEN lange operative periode – men pas også godt på Flådens nyeste stolthed.

Standardflex-koncepten er simpel og genial på samme tid. Da Teknisk Chef, Kaj Gregersen, udviklede ideen i 1982, var omverden tvivlende. Ingen anden person har betydet mere for Standardflex programmet end Kaj Gregersen. Uden hans innovative tænkning, overbevisende argumentering og faste styring af projektet uden om tilblivelsens mange skær, havde programmet aldrig kunnet lade sig realisere. Denne festdag kan vi med rette tilskrive ham og hans indsats.

Men også de i alt 7 projektledere, der over de sidste 12 år har præget projektet, fortjener en stor tak. Uden deres mod og vilje kunne den rette blanding af højteknologiske muligheder og operative ønsker ikke mødes – indenfor de økonomiske muligheder. Det glæder mig meget at se alle samlet for første gang til denne den sidste af de mange festdage, som I har et medansvar for. Ikke blot innovation har præget projektets gennemførelse, men også dygtigt håndværk, maritim indsigt og teknologisk viden har spillet afgørende roller. Ingeniørernes utrættelige teknologiske stræben og fremsyn har bevirket, at søværnet har kunnet bygge orlogsskibe, der efter en 10-årig byggeserie stadig er fuldt moderne – for at sige det mildt – og alligevel er forblevet stort set identiske fra

CH SMK taler

FLYVEFISKEN i 1985 til SØLØVEN i 1996. Også fra denne synsvinkel er projektet enestående.

Til eskadrechefen og admiraler kan jeg kun sige, at vi jo er dem, der har nydt godt af indsatsen. Vi kan daglig begejstres over mulighederne i koncepten, men på netop os hviler også en forpligtigelse til at bevare og videreudvikle grundideen – den ultimative fleksibilitet – i en uforudseelig verden over de næste 25-30 år.

Og hermed er jeg fremme ved det afsluttende.

Det er med en blanding af vemod og stolthed, at jeg nu for sidste gang i Standardflex programmet kan meddele, at patruljefartøjet SØLØVEN er færdig med bygning, indsejling og installationsarbejder under Søværnets Materielkommando og nu er klar til en lang nyttetjeneste under Søværnets operative Kommando.

Modtagelseskommissionen og Forsvarskommandoen har tilsluttet sig dette, og Forsvarskommandoen har derfor bestemt, at patruljefartøjet SØLØVEN kan indgå i Flådens Tal den 28. maj 1996. Hermed overdrager jeg patruljefartøjet SØLØVEN til Chefen for Søværnets operative Kommando sammen med ønsket om, at SØLØVEN må få mange gode og succesfulde år i operativ tjeneste til gavn for det danske samfund.

Chefen for Søværnets operative Kommandos tale ved kommandohejsning i sidste enhed af FLYVEFISKEN-klassen, »SØLØVEN« på Holmen den 28 maj 1996

Det er med glæde og med en oprigtig tak til Søværnets Materielkommando, at jeg her overtager den 14. og dermed planlagt sidste enhed af FLYVEFISKEN-klassen – klar til kommandohejsning.

Standard FLEX 300 projektet – med FLYVEFISKEN-klassen som sit grundelement – er markant og skelsættende teknologisk og som dansk flådeprogram af enestående størrelse målt i antal enheder og i militær kapacitet.

Derfor har der også været mange milepæle i projektets historie.

Men det er alligevel rigtigt, at anse denne dag for en særlig vigtig milepæl – placeret nogenlunde midtvejs mellem første kommandohejsning i FLYVEFISKEN den 19. januar 1989 og den forudsete endelige klarmelding af den sidste operative konfiguration vel på den anden side af år 2000.

Med dette projekt danner en grundenhed ved tilførsel af moduler en operativ evne, der skal bruges som moderne erstatning for 22 ældre enheder tilgået Flåden i 50'erne og 60'erne – nemlig:

- ministrygere af SUND-klassen,
- bevogtningsfartøjer af DAPHNE-klassen og
- torpedobåde af SØLØVEN-klassen – det navn vi i dag fører videre.

Af disse gamle enheder er i dag alene en enhed af SUND-klassen – ministrygeren GRØNSUND i tjeneste. Og den vil – efter at have tjent trofast og med ære – udgå så snart næste FLYVEFISKEN-klasse minerydningsenhed er operativ. Torpedobådene af SØLØVEN-klassen strøg kommando for udfasning den 12 august 1986 og det sidste bevogtningsfartøj af DAPHNE-klassen strøg kom-

mando den 4 oktober 1991.

FLYVEFISKEN-klassen er i dag operativ som patruljefartøj og tæt på at være fuldt operativ med den første enhed i minerydningsrollen.

Den første overfladekampenhed – som er GLENTEN, – er godt på vej som prototypeenhed, og der er taget godt fat på genopbygning af antiubådseksperitice i de enheder, der nu har fået deres slæbesonar og som med tiden vil få et våben, der svarer til rolle og sensorer.

Med den politiske aftale om forsvarets ordning 1995-1999 er der skabt sikkerhed for anskaffelse af det fulde modulprogram, således at denne classes enestående operative, strukturelle alsidighed også reelt vil kunne udnyttes fuldt ud.

Det er et visionært projekt fra starten. Det er det fortsat, men i kraft af de mange gode erfaringer samtidigt et projekt, hvor vi fornemmer, at risikofaktoren – risikoen for at noget ikke kan lykkes – synes at være stærkt reduceret. Der er god grund til at tro på et vellykket forløb også i de resterende faser af modulopbygning og integrering.

Det er på sin plads her at complimentere projektets fædre. Først og fremmest teknisk chef, Kaj Gregersen, og de mange andre fødselshjælpere i Søværnets Materielkommando for deres fremsyn, dygtighed, risikovillighed – og samtidig at sende en venlig tanke til forsynet, der gav det held, der nu en gang også skal til, når der skal banes nye veje.

En enkelt memento er der dog. Ting tager tid. Som sagt er det næsten 10 år siden den gamle SØLØVEN-klassen udgik og første kamprollefløser – GLENTEN – er endnu ikke fuldt operativ i overfladekamprollen. Det er vigtigt at holde fast i også den operative opkøring og den taktiske integration og udvikling.

CH SOK modtager æreskompagniet

Dr. Ingrid modtages af Forsvarschefen og CH SMK

Kort sagt – aflevering fra Søværnets Materielkommando til Søværnets operative Kommando er ikke en afslutning, men en markering af næste fase fuld af opgaver og udfordringer for begge kommandoer. Målet er enheder, der løser de operative opgaver. Det er disse opgaver, der er søværnets raison d'être og det er disse opgaver al anden indsats understøtter og er rettet imod.

Som chef for Søværnets operative Kommando er min fornemste repræsentant i dette skibschefen. Der er mange andre gode kræfter med – men kun en kan have det helt særlige – her og nu og i alle døgnets timer – ansvar for og kommando over skib og besætning.

Et særligt ansvar skal følges af en særlig tillid – og det er et af søværnets gode vilkår, at den unge officer tidligt kan kvalificere sig til posten som chef for et af de mange mindre orlogsskibe, som er karakteristisk for vor flådes sammenhæng. Det er derfor med glæde og med tillid, at jeg hermed kan beordre OK PM. Nielsen til at hejse kommando i patruljefartøjet SØLØVEN.

Værsgod at lade kommandoen hejse!

**-FÅ MERE AT VIDE OM
HVAD DET VIL SIGE AT VÆRE...**

Officer af linien i søværnet

Rekvirer brochuren ved:
FORSVARETS VÆRNEPLIGT & REKRUTTERING · ERHVERVSOPLYSNINGSSEKTIONEN
Flyvestation Værløse · Postboks 135 · 3500 Værløse
Fax 4466 0297 · Tlf. (Man.-Fre. 09.00-15.00) 4468 2122

